

Corporate Governance en Stemverslag Tweede kwartaal 2019

In deze rapportage:

- Stemgedrag 2e kwartaal 2019
- Corporate Governance ontwikkelingen
  - Europese Shareholders directive vraagt meer betrokkenheid van aandeelhouders
  - Aandeelhouders wijzen steeds vaker voorstellen van het ondernemingsbestuur af - consultatie vooraf loont
  - Aandeelhouders zijn strenger geworden voor het bestuur van beursondernemingen

Stemgedrag 2e kwartaal 2019

Gedurende het tweede kwartaal vinden traditioneel de meeste aandeelhoudersvergaderingen plaats. In deze drie maanden publiceren ondernemingen veelal jaarverslagen en leggen zij de jaarrekening ter goedkeuring voor aan aandeelhouders. Ook vindt een groot aantal (her)benoemingen van bestuurders plaats en in steeds meer landen is het beleid of de rapportage over beloning van bestuurders een jaarlijks terugkerend agendapunt. Pensioenfonds Wonen stemde in totaal op 1056 vergaderingen en stemde op 18% van de agendapunten tegen het management. De aandeelhoudersvergaderingen vonden wereldwijd plaats. Pensioenfonds Wonen voert een eigen stembeleid. De uitvoering van ons stembeleid wordt gedaan door Achmea Investment Management. Op de website van Pensioenfonds Wonen vindt u [hier](#) terug hoe er per onderneming is gestemd op de aandeelhoudersvergadering.

Corporate Governance ontwikkelingen *Europese Shareholders directive vraagt meer betrokkenheid van aandeelhouders*

Op 10 juni 2019 is de Europese Shareholders directive (Richtlijn 2017/828/EU) in werking getreden. Deze richtlijn heeft tot doel om de betrokkenheid van aandeelhouders bij de corporate governance van beursvennootschappen verder te vergroten en de transparantie tussen vennootschappen en beleggers te bevorderen. De richtlijn wordt in Nederland geïmplementeerd via de Wet financieel toezicht ('Wft'). De verwachting is dat de richtlijn in het najaar van 2019 in werking zal treden in Nederland. Vanaf het najaar 2019 dienen institutionele beleggers en vermogensbeheerders ten eerste over een betrokkenheidsbeleid te beschikken. Dit gaat met name over het stemmen op

aandeelhoudersvergaderingen en het voeren van dialoog met ondernemingen waarin wordt belegd. Ten tweede dienen zij openbaar te maken hoe de belangrijkste elementen van de beleggingsstrategie zijn afgestemd op de looptijd van de verplichtingen, waaronder lange termijn verplichtingen en op welke wijze deze elementen bijdragen aan middellange en lange termijn prestaties van de portefeuille. Ten derde dienen zij jaarlijks gegevens over afgesloten vermogensbeheerovereenkomsten openbaar te maken, tenzij geen sprake is van materiële wijzigingen. Met betrekking tot het eerste punt, vanaf 2020 wordt aan institutionele beleggers en vermogensbeheerders gevraagd om jaarlijks bekend te maken hoe uitvoering is gegeven aan het betrokkenheidsbeleid en hoe hun beleggingsstrategie bijdraagt aan de prestaties op middellange en lange termijn van de portefeuille of het beleggingsfonds.

Aandeelhouders wijzen steeds vaker voorstellen van het ondernemingsbestuur af – consultatie vooraf loont

Elk jaar evalueert Eumedion, het Nederlandse corporate governance platform voor institutionele beleggers waar Achmea Investment Management actief aan deelneemt, het aandeelhouders vergaderingen seizoen. Enkele opvallende ontwikkelingen worden hier onder benoemd.

Steeds vaker wijzen aandeelhouders voorstellen van het ondernemingsbestuur af door tegen de voorstellen te stemmen op aandeelhoudersvergaderingen van Nederlandse beurs ondernemingen. Ook geven aandeelhouders vaker voorafgaand aan de vergadering aan dat zij tegen bestuursvoorstellen zullen stemmen. Hierdoor haalt de ondernemingsleiding steeds vaker een dergelijk voorstel van de agenda. In toenemende mate blijken aandeelhouders kritisch over minder goed onderbouwde of excessieve beloningsvoorstellen. Ook geven ze bestuurders minder vaak de vrije hand om veel nieuwe aandelen uit te geven. Dit jaar werden er 14 bestuursvoorstellen ingetrokken of weggestemd en dit aantal was ruim hoger dan de afgelopen jaren (2018: 5 keer; 2017: 8 keer). Daarnaast nam het aantal bestuursvoorstellen dat veel tegenstemmen ontving af van 36 keer in 2017 en 29 keer in 2018 naar 26 keer in 2019. Dit wijst op een tweedeling tussen beursondernemingen die wel en beursondernemingen die niet voorafgaand aan de publicatie van een definitief voorstel actief

aandeelhouders en andere stakeholders consulteren over een conceptvoorstel. Wanneer dergelijke consultaties worden gehouden, is het risico op verwerping van het voorstel of van een hoog aantal tegenstemmen beduidend kleiner. Het belang van een breed draagvlak voor het beloningsbeleid zal de komende tijd toenemen nu de wetgever heeft bepaald dat ondernemingen het “maatschappelijk draagvlak” moeten meewegen bij een voorstel voor een nieuw beloningsbeleid. Tevens heeft de wetgever bepaald dat een dergelijk voorstel met ten minste 75% van de stemmen door de AVA moet worden goedgekeurd. In 2020 zullen veel AEX- en AMX-ondernemingen hun beloningsbeleid voor bestuurders en commissarissen ter stemming aan de AVA dienen voor te leggen als gevolg van de nieuwe wetgeving die ondernemingen verplicht om tenminste om de vier jaar en bij iedere materiële wijziging het beloningsbeleid voor te leggen aan de aandeelhouders.

Aandeelhouders zijn strenger geworden voor het bestuur van beursondernemingen

Aandeelhouders zijn in toenemende mate kritisch over het gevoerde beleid van ondernemingen. Bij twee Nederlandse beursvennootschappen werd dit duidelijk zichtbaar gedurende dit stemseizoen.

Op de algemene vergadering van aandeelhouders van ING Groep N.V. werden twee voorstellen van het management verworpen. De aandeelhouders verleenden geen décharge aan de raad van commissarissen en de raad van bestuur. In dit geval stemde 63% van de aandeelhouders tegen het verlenen van décharge. De aandeelhouders gaven geen goedkeuring aan het gevoerde beleid in 2018. In 2018 heeft ING een megaschikking getroffen met het Openbaar Ministerie vanwege een witwasaffaire. De aandeelhouders van SBM Offshore keurden het beleid van de raad van commissarissen wel goed. Echter, 36,5% van de aandeelhouders stemden tegen het verlenen van décharge

Ook internationaal wordt er vaker tegen het verlenen van décharge gestemd. Zo werd ook geen décharge verleend aan de het bestuur van Bayer en aan het bestuur van UBS. In beide gevallen kwamen de ondernemingen met een publieke verklaring en lieten ze weten welke acties zij ondernemen. Dit was echter niet het geval bij de Nederlandse ondernemingen. Pensioenfonds Wonen belegde niet in SBM Offshore en heeft daardoor niet gestemd op deze vergadering. Pensioenfonds Wonen stemde tegen het verlenen van décharge aan het bestuur van ING, UBS en Bayer.